TREI COPII SĂRACI

Trăiau, la o margine de țară, trei copii săraci, fără mumă și fără tată.

Într-o zi, au plecat ei în lume așa goi, desculți și flămânzi, să caute un stăpân și să se pună toți trei slugi la el, ca să se poată juca împreună. Merseră ei cât merseră și ajunseră la marginea pădurii. Se opriră puțin să se odihnească, apoi văzură o turturea și începură a se juca, spunând unul altuia:

Turturică, turturea
Trece moșu pe colea,
Cu doi pui de turturea.
— Dă-mi-i mie, moșule!
— Nu ți-i dau, cocoșule!
— Da di ce, mă moșule,
Moșule, cocoșule!
De tu mie nu mi-oi da,
Eu pe tine te-oi tăia,
Bucături mi te-oi făcea,
Pe surcele te-oi frigea;
Cu dulceață te-oi mânca
Frate, de s-or pomenea.

Și tot rostind ei versurile astea cu privirea către turturică, văzură că turturica zbură prin desișuri, iar din copacul acela se scoborî o pocitanie de om negru buzat, cu un corn negru-n cap și o gidă în mână, da la coadă un alt cap ca de câne avea. Se uită fioros la copii și-i întrebă răstit:

— Cine v-a învățat să călcați pe moșia mea, măi ticăloșilor?

— Nu suntem ticăloși, suntem și noi trei frați săraci, fără părinți, și mergem pe sub soare să cătăm un stăpân ca să-i

slujim cu credință, răspunse copilul cel mai mare.

— Vreți să fiți slugi la necuratul, la căpcăunul?

— Ne este totuna. Slugi la diavolul ori la boieri este același lucru. De muncit este și la unul și la altul.

— Bine, vă iau slugi la mine.

— Să fim împreună, stăpâne, că suntem frați și eu sunt cel mai mic, și-mi este frică fără frățiorii mei.

— Pe toți trei vă iau.

— Da ce să lucrăm? întrebară copii.

— Nimica. Tot anul o să stați și o să durmiți, să vă jucați, faceți ce vreți voi, numai la căpătâiul anului să-mi răspundeți la trii întrebări. Dacă nu veți răspunde, unde vă stau picioarele vă vor sta capetele.

Copiii stătură puțin pe gânduri și, cum nici un bogătaș nu-i primisă să-i slujească, se-nvoiră. La anu, pe același loc, trebuiau să vie să-și primească simbria.

Vremea trecea și copiii hoinăreau din sat în sat, agonisind cu greu o bucătură, câte o bucătură de pâne.

Căpătâiul anului se apropia.

Fratele cel mic le spusă celorlalți doi:

— Hai să fugim de aici, că vine necuratul și ne omoară, că noi nu știm ce ne-ntreabă.

— Ba nu, noi doi rămânem aici. Vorba e vorbă și ce-o fi o fi. Și așa o să murim de foame. Mai bine să ne încercăm norocul cu căpcăunul, poate să-l păcălim.

Cei doi frați rămaseră, iar cel mai mic plecă să-și piardă urma în lume. Și merse el, merse, când colo, după trii zile și trii nopți de drumuire, căzu ostenit sub o salcie plângătoare și adurmi între ierburi și flori mirositoare.

Pe când copilul durmea dus, în salcie se suiră niște căpcăuni; salcia se scutură și începu să plângă cu lăcrămi, ce cădeau ca niște stropi mari de ploaie pe fața copilului. Copilul se trezi și când își aruncă privirea în sus, fu gata să dea un țipăt de spaimă, însă salcia vîzându-l cam fricos și

prostuț, și mai tare plângea ca să-l spele bine și să-și vină-n fire. Băiatul se liniști și privi în salcie cum pe trei creci stă câte un căpcăun și numai cu un picior se țin și nu cad jos. El stă nemișcat, cu sufletul la gură.

Copiii necuratului s-apucară să vorbească fiecare lăudându-se care mai de care a făcut mai multă răutate și batjocură în lume.

Mai întâi vorbi cel mare:

— Iată ce minune am făcut: am închis izvoarele de apă din cutare țară și toată lumea o să piară de sete cu-mpărat cu tot.

— Da cum ai putea să dai drumul la o apă? întrebară ceilalți frați împelițați.

— La fântâna din pădurea cu bujori este o salcă culcată cu burta pe apă. Lângă ea, mai la deal, este un știubei, dacă se sapă, se dă de o lespedă mare de piatră. Dacă se scoate plocia apa iar izvorăște, se pornesc pâraiele și râurile în toată țara însăcetată!

Copilul sta în iarbă pitulat și numai băga-n cap tot ce auzea…

Cel mijlociu începu și el să se laude cu isprăvile făcute:

— Eu am dat fetii împăratului o boală grea să mă pomenească. Am umplut-o de buboaie, că nu mai poate să șadă jos și nici să se vindece vreodată.

— Păi bine, dar cum s-ar putea ea vindeca de boala asta? întrebară ailanți căpcăuni.

— Ușor de tot. Să se scalde cu apă din frunze de rugi și să se afume cu tămâie.

Da copilul pitulat tot auzea și prindea vorbele necuratului.

Atunci, mai la urmă, rămase să vorbească căpcăunul cel mic, care-i avea pe copii în argăție. Și-ncepu să se laude și el cu minunile ce le-a făcut:

— Eu m-am întâlnit cu trii copii săraci și i-am luat argați.

Dacă mi-or răspunde la trii întrebări bună plată le-oi da. De nu, capu le-oi tăia.

— Bine, da ce întrebări sunt acelea așa de grele, de n-o să poată răspunde copilașii?

— Întrebarea întâia:

De unde m-am născut?

Întrebarea a doua:

De unde am mâncat și cu ce am mâncat?

Întrebarea a triia:

De unde am băut apă?

— Și cum ar trebui să-ți răspundă ca să fie bine?

— La-ntâia întrebare:

Din trupu lui mumă-ta.

La a doua:

Din capu lui mumă-ta și cu mâna lui mumă-ta.

La a triia:

Din apa cea vie.

Le veni ceasul și plecară bucuroși de blestemele și grozăviile făcute, căci s-a auzit cântatul cocoșului sălbatic în munte, și ei s-au grăbit să se ducă la casa lor, unde îi aștepta să le dea porunci tartorele căpcăunilor.

Copilul se sculă dis-de-dimineață, pe ochi negri se spălă cu roua dimineții de pe iarbă și flori, apoi merse îndărăt la cei doi frățiori, să le spuie cele auzite.

Frățiorul cel mare și mijlociu stăteau triști și se gândeau că n-o să știe să răspundă, că o să-i înfigă în gidă și o să-i frigă pe frigare la foc de cătran, și nici n-o să se sature cu ei.

Mare însă le fu mirarea văzându-l pe fratele cel mic, venind vesel spre ei.

— Fraților, nu vă temeți, am aflat taina toată. Știu întrebările și răspunsurile pe care necuratul are să ni le pună.

Apoi, le povesti tot ce văzuse și auzise. Frații se

bucurară și băgară pe ureche cele spuse. Pe urmă, începură să se joace nepăsători.

Mai trecură câteva zile și s-apropie sorocul. Se-mplinea un an de slugărie la necuratul.

Iată că venea căpcăunul cu sacul cu bani, dar și cu sabia și gida, gata pregătite să le ia capul.

Întâi îi despărți unul de altul. Pe unul l-a suit într-un stejar, pe altul într-un cer, iar pe fratele cel mare l-a chemat mai departe la ispitit.

— Ia spune, băiete, că altfel te mănânc fript. De unde m-am născut?

— Din trupu lui mumă-ta.

— Da de unde am mâncat și cu ce am mâncat?

— Din capu mumii tale și cu mâna mumii tale.

— Și apă de unde am băut?

— Din apa cea vie ai băut.

— Da de unde știi să răspunzi așa de bine, mă pârlitule?

— Din capul meu știu, adăugă fratele cel mare.

— Na-ți o desagă de poli de aur și du-te să nu te mai văd în ochi, iar căpcăunul rămasă scârțâind din dinți de necaz.

Copilul luă banii și plecă. După aceea, se dusă la fratele cel mijlocaș și începu și pe asta să-l întrebe, aceleași întrebări pe care le pusese fratelui mai mare. Mijlocașul răspunsă foarte bine și căpcăunul rămase mirat, de unde este minunea asta ca niște fețe pământești să știe lucruri pe care numai el și frații lui le știu. Îi dădu și lui o traistă de poli de aur și-i zice să plece mai repede, până nu-l lovește.

La urmă, merse la copilul cel mai mic. Îi spusă să scoboare din copac și, stând cu mâna pe sabie, îi pusă și lui întrebările. El răspunsă minunat de bine, încât necuratul fu gata să plesnească de ciudă. Văzând că n-are ce face, îi dădu și lui o traistă plină cu poli de aur și plecă iute după frații lui.

Mai la vale, s-au întâlnit tustrii frații săraci și tare s-au bucurat că au scăpat cu viață și cu atâta bogăție. Da n-au stat mult de vorbă, că s-a auzit o ceartă mare la o casă din pădure, ridicată tocmai pe un stei de piatră.

Frățiorul cel mic a dat desagii celorlalți doi și el s-a-ntors să vadă ce este cu cearta aceea, într-o pădure unde nu este picior de om. S-a apropiat de ușă și a auzit bătăi și înjurături prin casă, între doi copii. El deschisă ușa și, când colo, în față erau doi pui de căpcăuni, care se băteau și se certau pe avuția lui tată-su.

— Ce vă certați bă și nu trăiți ca frații?

— Cum o să trăim ca frații? Nu vezi că suntem căpcăuni necurați, ne mâncăm frate pe frate și tată pe copii!?!

— Și pentru ce vă certați?

— Tatăl nostru a murit acum, și-a tăiat beregata de mânie că n-a putut să-i înșele pe trii copii care au fost slugi la el. Ne certăm pe averea ce-a rămas de la el. Pe nuiaua aceasta, pe fesul roșu și pe săcui ne certăm, că nu putem să le împărțim.

— Da la ce este bună nuiaua, măi băieți?

— Te aperi în lume cu ea. De vrea cineva să sară la tine, doar o ridici în sus și dușmanul se preface în stei de piatră.

Și copilul luă nuiaua să fie a lui.

— Dar fesul la ce vă trebuie?

— Fesul e și mai bun. Dacă vreai să te faci nevăzut, îl pui în cap și te faci o muscă, că nu te vede nimenea și poți totul să vezi și să auzi.

Copilul luă și fesul să fie al lui.

— Dar la ce este bun săcuiul?

— Din săcui se bea și se mănâncă, iar bunătățile nu se mai isprăvesc.

Și copilul luă și săcuiul pe mână și le zise cu glas poruncitor:

— Ascultați, eu am să vă-mpart averea lăsată de

răposatul vostru tată. Mergeți la copacul ăla mare și de-acolo să vă luați la-ntrecere. Fugind către mine. Cine o ajunge mai întâi, ale ăluia vor fi toate cele trei lucruri.

Puii de necurați se depărtară, apoi se luară la-ntrecere. Când ajunseră lângă el, el ridică în sus nuiaua și căpcăunii se făcură două steiuri de piatră neagră ca noaptea. Vorba aia: *când doi se ceartă, al treilea câștigă*. Ajunsă din urmă pe frații săi, duseră toată averea acasă la ei, o mai și-mpărțiră pe la ăi săraci, apoi plecară în țara împăratului, unde secasă apa și lumea să prăpădea de sete.

Cum ajunsă acolo, se-nfățișă la-mpărat și-i spusă:

— Eu pot să dezleg izvoarele, să pun în mișcare apele și să scap de la moarte lumea și țara ta.

— Dacă ne dai apă, ne dai viață, iar eu îți dau împărăția mea și pe fiica mea să-ți fie mireasă.

Copilul, deși era mic, dar era priceput, mersă la salcia unde necuratul legase pe vecie izvoarele. Săpă, scoasă lespedea de piatră și dete peste o vână de apă, care țâșni că era gata să-l aline de toartele cerului. Avu noroc că-și pusese fesul pe cap și se făcuse nevăzut, că altfel o pățea.

Împăratul și lumea din toată împărăția s-adunară să cadă la picioarele acestui copil năzdrăvan, cu puteri nevăzute. Poporul îngenunche și-i săruta mâna, iar el, pe care-l vedea că e mai răutăcios, ridica nuiaua și-l prefăcea în stei de piatră.

Împăratul îi dădu fiica să-i fie mireasă, dar el îl înfruntă, spunându-i:

— Cum, împărate, o să mă-nsor eu mai întâi, când am doi frățiori mai mari? Iată, să-ți fie ginere și să te moștenească fratele meu mai mare și nu eu; vrei să am necaz mai la urmă cu ei?

Și împăratul făcu o nuntă împărătească, iar fratele lui mai mare lăpădă țoalele rupte, se-mbrăcă în cele de aur împărătești și fu încoronat ca împărat, și trăi fericit până la

adânci bătrânețe.

Nu stătu nici aci mult. Își luă fratele mijlociu și plecă în țara unde aflase că este o fată de-mpărat plină de bube, gata să moară. Urcă pe frate-su în spinare, iar el își pusă fesu pe cap și ca gândul zbură până la fata-mpăratului.

În țara asta, veniseră toți vrăjitorii din apus și răsărit, fără ca să poată ajuta cu ceva pe fată. El, cum ajunsă, spusă-mpăratului că o poate înzdrăveni. Împăratul, văzându-i așa rupți și prăpădiți, crezu la început că sunt niscaiva înșelători și hoți. Dar, din deznădejde, primi și încercarea acestor copii.

Copilul ceru să i se aducă un sac plin cu frunze de rugi și tămâie. Fiarsă bine frunzele și se scăldă fata cu apa din frunză de rugi, iar mai apoi se afumă cu tămâie. După puțină vreme, fata să-nzdrăveni. Împăratul îndată îi făgădui fata de soție și toată împărăția. Fiind cel mai mic, rugă pe împărat să-l ia ginere pe fratele mijlociu. Și iar altă nuntă, alte petreceri, alte încoronări de-mpărați, dar de el nicio grijă n-avea. Umbla tot desculț și zdrențuros, așa cum era învățat și crescut în sărăcie de când era mic.

Nu rămase nici la fratele mijlocaș și plecă în lume. Când vrea să meargă mai repede, punea pe cap fesul și ajungea odată cu gândul unde vroia. Dacă-i era foame, băga mâna în săcui, lua de mânca și bea și de nimeni nu se temea. Mergea așa din sat în sat și din țară-n țară și da mâncare la cei săraci, că săcuiul lui era fără fund, și unde întâlnea pe stăpânii cu slugi și oamenii răi, ridica nuiaua și-i prefăcea în stei de piatră, ca să-l pomenească cei necăjiți și robiți.

Colindând în lung și-n lat pământul, văzu multe lucruri vrute și nevrute. Ba se sui și în cer, că doar nu-i era greu, dacă avea fesul cel roșu la îndemână. N-avu de lucru și astupă toate găurelele de pe bolta cerului, pe unde curgea apa când ploua. Odată, când zbura spre zările albastre,

ridică nuiaua și apa se prefăcu în pietricele de gheață, că fu gata-gata să omoare multe vietăți pe pământ. Se plimbă el prin lună și prin stele, se luptă acolo cu oameni care aveau picioarele cât prăjinile, capul cât banița și mâinile cât râșchitoarele. Când a vrut unul să surpe pe el un munte, copilul a ridicat nuiaua și omul se prefăcu într-un stei de piatră, căzându-i jos din mână un glob de aur, pe care-l băgase în săcui.

Trecuseră mii de ani de când el zbura ca gândul din stea în stea și, când simți că-i vine dor de frați și de pământ, se lăsă ca gândul în adâncurile văzduhului și porni în zdrențele lui vechi spre palatul frățiorilor.

Mergând puțin cam îngândurat, că i-a venit vremea de-nsurat și n-are niciun rost pe lume, băgă de seamă că pământul era copt și pârjolit de arșița soarelui, că nu mai are pe el nici iarbă și nici viață. Toate pieriseră! Nu mai erau nici oameni și nici ierburi. Numai palatele de marmoră ale fraților mai străluceau în bătaia fierbinte a soarelui. Nu-și putea da seama nici când au murit și nici unde sunt îngropați.

Soarele își aruncă razele dogoritoare din belșug, că era gata-gata să-l topească, dacă nu-i trecea prin minte să-și pună fesul pe cap și să fugă la coadele mărilor, la marginea pământului, unde ar putea găsi o înghițitură de apă să se răcorească.

Când ajunsă acolo, găsi mările secate și, în mijloc de mare, mai rămăsese un pește mare, cu solzii de aur, și cap de femeie, care spunea că este Muma-Pământului.

Copilul bău din apa mării de-și potoli setea, iar Muma-Pământului îi spusă că dacă nu plouă într-o zi, două, are să sece și apa mării adunată într-o afundătură, și cu asta viața pe pământ se sfârșește, iar pe pământ nu vor fi decât vânturi sălbatice și nisipuri veșnice.

— Lasă să piară tot. Să pieri și tu, Muma-Pământului,

dacă n-am avut noroc să-mi găsesc vii frățiorii, zise copilul cel năzdrăvan.

— Dar de unde ai venit tu, copile, de nu ți-ai găsit frații?

— M-am abătui prin stele și am zăbovit prea mult căutându-mi pe acolo o mireasă pe plac.

— Dacă dai apă să răsară ierburile și să fie din nou viață în ape și pe pământ, eu îți dau o mireasă, pe Fiica-Pământului, care este mai frumoasă decât Zâna-Zânelor.

Băiatul își aminti greșeala ce o făcuse, dând în băierile cerului cu nuiaua, prefăcând picăturile de apă în gheață.

Pusă fesul pe cap și să sui în creștetul cerului. Se uită bine și văzu toate găurelele, pe unde trebuie să plouă, înfundate cu gheață. Dădu o dată puternic cu nuiaua, gheața căzu, și ploaia începu să pice pe pământ.

Dacă nu i-ar fi dat în gând să-și puie fesul, ploaia l-ar fi strivit, azvârlindu-l pe pământ. Ploua de parcă s-ar fi vărsat mările din cer. Din izbitura apei, i-a căzut însă din săcui globul de aur. Într-un târziu, zburând el în jos, spre pământul întunecat de apă, a văzut o flacără puternică, care a luminat tot pământul.

Când ajunsă jos, găsi pământul înverzit, plin de ierburi și de vietăți. Găsi orașe și sate cu lume veselă care-și vedea de munca câmpului sau pășunatul vitelor. Gândi el: „Globul meu de aur o fi făcut viața pe pământ! Poate l-o fi furat omul acela, înalt cât casa din soare, că așa minune n-am mai văzut.”

Merse la palatele fraților săi și-i găsi cu împărătesele și pruncii, petrecând și veselindu-se, căci, după un somn greu și lung, s-au sculat și iarăși sunt fericiți împreună cu tot poporul.

Cei doi frați-împărați se întristară văzându-l așa singur și gol și desculț, numai cu o nuia, un săcui și un fes. Încercară să-l însoare cu o fată bogată și să-l îmbrace în haine de mătase și de purpură, însă zadarnic, când n-ai pe

cine. El se simțea mai bine în zdrențele lui. Își luă în curând rămas bun și plecă la Muma-Pământului, la marginea mărilor, călătorind pe aripile vântului cu fesul roșu pe cap.

Muma-Pământului când îl văzu, mare-i fu bucuria. Strigă o dată și toate vietățile mărilor se adunară ca să meargă s-o caute pe Zâna-Zânelor, fiica ei, ce plecase să se scalde în mările cele albastre de la miazăzi.

Plecară în căutare, peștii zburători pe deasupra, iar în apă toate lighioanele mării scormoniră. Iată că fiica Mumii-Pământului fu înștiințată și, punându-și aripi de zefir, zbură la palatul de cleștar unde era chemată. Toată curtea strălucea de bogăție și de frumusețe, numai copilul cel sărac sta cu genunchii jerpeliți, cu picioarele sângerânde și cu pieptul gol, acoperit de câteva petice ce abia se mai țineau. Zâna-Pământului, când îl văzu așa de frumos și priceput, se bucură. Ba, proasta de ea, se bucură și de felul cum era îmbrăcat, fiindcă nu văzuse voinici până atunci și nu-i păsa că este rupt. I se părea ei că poate așa trebuie să fie hainele la oameni.

Mumă-sa îi spusă că ar avea dorința să-i fie voinicul acesta ginere, și ei să stăpânească amândoi pământul, stelele și cerul. Zâna zâmbi de fericire și, rușinoasă, dădu în semn de aprobare din cap.

Atunci se făcu o nuntă mare, la care au fost chemați nuntași toți împărații pământului, printre care se aflau și cei doi frați ai săi. Îmbrăcat în haine de aur și purpură alături de frumoasa lui mireasă, el fu ales de ceilalți împărați stăpânul lor, și o ținură în veselie și petrecere, o lună și-o săptămână, de când se punea luna de vedea ca secera.

Poate că or fi trăind și-acuma în pace și fericire, stăpânind popoarele lumii, de n-o fi murit mai de mult, după cum n-am auzit.

Și mai dați câte-o pura
Ca vă spusăi povestea-așa
De-ajunsărăm soarele,
Cu picioarele.
Iar luna
Cu mâna.

Culegător: Cristea Sandu-Timoc.
Informator: Pătru a lu Călin al lu
Sandu (Petar Sandulovici), com.
Zlocutea, (Casa Rea), jud. Craina-Margina,
Serbia

Textul este reprodus după
Cristea Sandu-Timoc, *Povești populare românești*,
Editura Minerva, București, 1988.